

le dvigniti. Koliko ljudi bi lahko živelo ob zaslužku ročnih del, ko bi se ta stroka le nekoliko bolj uredila, ko bi se osnovala zveze, recimo za posamezne okraje! Ves zimski čas bi se dal porabiti za ročna dela, kar bi vrglo lep zaslužek. Ali se ne živi krog Idrije mnogo ljudi od čipkarstva? Iz tujine bi potem prav nič ne potrebovali, saj bi bilo blaga dovolj še za izvoz.

Na razstavi vidiš tudi vzorce domačih motivov. Na te bi morali najbolj paziti. Zbirali naj bi še druge, doslej manj znane narodne motive in jih uporabljali. Kako lepo bi bilo, ko bi se uvedli narodni vzorci v paramentiko! To bi bil velik napredek v naši domači umetnosti.

Razstava je tako bogata in raznovrstna, da se ne drznemo v kratkih potezah izreči kake ocene. Posamezne reči je treba videti in se v delo vtopiti. Koliko truda, koliko vaje in spretnosti poleg okusa in razsodnosti je treba za vse to!

Razstavljeni predmeti kažejo skoro vse izdelke, ki spadajo v okvir ročnih del. Zastopane so najrazličnejše tehnike; tu vidiš okraske vseh slogov in barv. Tudi secesija ni zgrešila pota v ta hram. Nekateri razstavljeni izdelki segajo v starejše čase, drugi so zopet iz japonskega, kitajskega in drugih tujih krajev.

S svojimi zbirkami so se razstave udeležile posamezne osebe, pa tudi celi zavodi in šole.

Srečna ideja te razstave naj zbuja še daljše vrste občinstva k večjemu zanimanju in naj vsako leto otvori vrata „Mestnega doma“, da bomo mogli v veliki dvorani zopet občudovati delo lastnih rok in umetni čut slovenskega rodu.

V. S.

„Zgodovinsko društvo za Slov. Štajersko.“

Na Štajerskem sicer že čez 50 let obstoji zgodovinsko društvo (der historische Verein für Steiermark) s sedežem v Gradcu in si je steklo že lepих zaslug za zgodovino štajerske dežele. Toda to društvo je čisto nemško ter se za slovenski del Štajerske malo zanima in tudi pri dobri volji ne more prodreti v notranje življenje in bitje slovenskega naroda. Zatorej so štajerski Slovenci storili znamenit korak v svojem kulturnem napredku, da so si ustanovili posebno društvo za proučevanje južnoštajerske zgodovine in narodopisa. Ako društvo najde dovolj podpore v slovenskem občinstvu, utegne postati veleznamenit zavod za slovensko in sploh avstrijsko zgodovino. Društvo lahko marsikaj spravi na dan, kar je še sedaj neznano in kar bi tujcem, ki ne poznajo jezika in npravi slovenskega ljudstva, ostalo prikrito. Novo društvo lahko raztegne svoj delokrog tudi na slovenski del Koroškega, na Prekmursko in sosednje Medjimurje. Osnovano je društvo na prav široki podlagi: obdelovalo bo zgodovino v celem obsegu in zraven tudi narodopis, ki je še pri nas kaj slabo obdelan. Vzdrževalo bo tudi knjižnico in muzej. Društvo bo imelo častne, dopisujoče, redne in podporne ude. Prve in druge imenuje le občni zbor, redni ud pa

postane lahko vsak, ki plača enkrat za vselej 100 K ali pa vsako leto 5 K, podporni ud pa tudi z manjšo svoto. Pri občnem zboru dne 28. maja t. l. je bil izvoljen naslednji odbor: Predsednik znani zaslužni zgodovinar M. Slekovec, župnik pri Sv. Marku niže Ptuja, podpredsednik ravnatelj H. Schreiner, tajnik prof. Fr. Kovačič, blagajnik odv. dr. R. Pipuš, knjižničar in arhivar prof. Avg. Stegenšek; dalje so v odboru: Kanonik M. Matek, prof. A. Kaspret v Gradcu, M. Ljubša, duh. v Gradcu, prof. J. Košan v Mariboru, prof. Jos. Kožuh v Celju in prof. Ferd. Majcen v Ptuj. Dobro bi bilo, da stopita kranjsko „Muzejsko društvo“ in novo štajersko zgod. društvo v ožjo dotiko; tako bi se lažje kaj velikega doseglo. Želimo novemu društvu veliko uspeha.

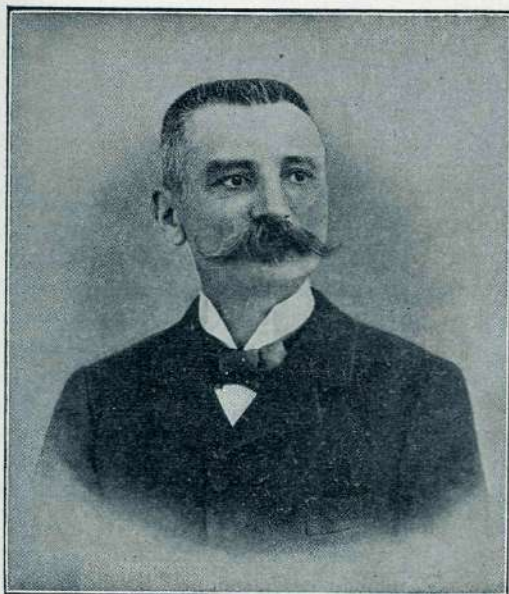
Poljaki o „Dom in Svet-u“. V poljski katoliški reviji „Przegląd Powszechny“ (4. št. 1903) poroča profesor Jan Magiera o lanskem letniku „Dom in Sveta“. Podobno poročilo je isti list prenesel lani o predlanskem letniku „Dom in Sveta“. Lani je poročevavec pogrešal obširnejših poročil iz slovanskih literatur; letos pa isti poročevavec s posebnim priznanjem govori o „Dom in Svetovih“ poročilih iz slovanskih literatur in o njegovih bogatih drobnejših novicah iz kulturnega življenja slovanskih narodov. Veseli nas, da tudi Poljaki priznavajo napredek našega lista, ki je res ves čas od svojega postanka vsako leto poskušal storiti korak naprej.

Prevrat na Srbskem.

Zopet je ena stran tužne srbske zgodovine opisana s krvjo. V noči od 10. do 11. junija je padel kot žrtev častniške zarote s svojo soprogo Drago vred mladi srbski kralj Aleksander I., in z njim je umrl zadnji potomec mlade dinastije Obrenovičev.

V Srbiji so vladale v novejšem času jako nezdrave razmere. Ustava se je opetovano izpreminjala, ljudstvo so težili veliki davki, državne blagajne so bile skoro popolnoma prazne. Mladi kralj pa se je izkušal zavarovati proti vedno bolj rastoči nevolji podanikov s kruto silo. V najnovejšem času je razburilo duhove še vprašanje zaradi prestolonaslednika. Ker ni imel dosedanji kralj Aleksander direktnih potomcev, ga je znala kraljica Draga pregovoriti, da proglasi njenega brata, častnika Lunjevica, za prestolonaslednika, dasi se je ljudstvo temu odločno upiralo. — In tako je prišla katastrofa. Zarotniki so s silo vdrli v kraljevi konak, zahtevali od prestrašene Aleksandra, da podpiše odpoved na prestol, in ker ni hotel — grozovito umorili njega in kraljico Drago. Padli so v oni noči, zadeti od zarotniških krogelj, tudi oba kraljičina brata Nikolaj in Nikodem Lunjevica, dosedanji ministrski predsednik Marković, minister notranjih zadev Teodorović, vojni minister

Srbski kralj Peter I.

Pavlovič, topničarski častnik Jovan Milković in več drugih prvakov, ki so bili vdani dinastiji Obrenovičev.

Takoj po umoru kraljeve dvojice je prevzel ministrsko predsedništvo pristaš Karadjordjevičev Avakumović, ki je sestavil še v isti noči novo srbsko vlado. Zunanje ministrstvo je izročil Kaljeviču, notranje Protiču, za vojnega ministra je imenoval Atanackoviča, za finančnega pa dr. Velikoviča. Dne 15. junija je sklical ministrski predsednik skupščino in senat, da izvolita novega kralja, in še istega dne je bil proglašen vladarjem Srbije Peter Karadjordjevič I.

Dinastijo Obrenovičev je ustanovil knez Miloš, in zadnji potomec te nesrečne rodovine je bil Aleksander I., ki se je porodil dne 14. avgusta l. 1876. v Belemgradu, kot sin kralja Milana in kraljice Natalije. Že v zgodnji mladosti je zapustil s svojo plemenito materjo Srbijo; ko se je pa Milan l. 1889. odpovedal prestolu, je bil Aleksander kronan za srbskega kralja, dasi je štel šele 14 let. Dne 14. aprila l. 1893. se je pri dvornem obedu nepričakovano proglasil polnoletnim ter prevzel vso vlado v lastne roke. A že prvi njegov korak je bil, kakor skoro vsi poznejši, nasilen in krut: dal je namreč vse svoje dotedanje svetovavce vkleniti ter je takoj izpremenil samovoljno vso ustavo.

Umorjena kraljica je bila poprej poročena z inženirjem Mašinom, ki je pa kmalu nenadno umrl, nekateri trdijo, da ga je zastrupila lastna soproga — poznejša kraljica Draga. Po moževi smrti jo je imenovala Natalija za svojo dvorno damo in tako se je seznanila s kraljem

Aleksandrom, katerega je znala z različnimi spletkami tako zase pridobiti, da se je z njo 21. julija l. 1900. zaročil. Kraljeva mati Natalija se je upirala z vso odločnostjo tej zaroki, narod je bil ogorčen nad nepremišljenim korakom, vsakdo je bil prepričan, da ta zaroka le škoduje ugledu Srbije — a kralj je bil slep. Poročil se je z Drago 9. avgusta l. 1900. v trdnem upanju, da rodi kraljica Srbiji prestolonaslednika, katero upanje ga je pa ljuto varalo.

Rodovino Karadjordjevičev, iz katere izhaja sedanji kralj Peter I., je začel hrabri Juri Petrovič, prvi osvoboditelj Srbije izpod turškega jarma. Dasi sin preprostih in revnih staršev, je zasnoval dve ustaji l. 1787. in 1804., v katerih se je tako hrabro in uspešno bojeval proti sovražnikom krščanstva in svobode, da se je l. 1810. lahko imenoval za „poveljnika Srbije“. Zapustil je sina Aleksandra, ki je bil po smrti Mihaela Obrenoviča l. 1842. z dovoljenjem Turčije in Rusije izvoljen za srbskega kneza. Toda že l. 1858. ga je skupščina odstavila in izvolila Miloša, tako da je bil Aleksander Karadjordjevič prisiljen bežati iz Srbije. Pri svoji smrti v Temešvaru (l. 1885.) je zapustil vse pravice do prestola svojemu sinu Petru.

Sedanji srbski kralj je bil rojen dne 11. julija l. 1846. v Belemgradu. Šele dvanajst let star je moral bežati v Švico, kjer je bival vse do časa, ko so ga poklicali na prestol v Srbijo. L. 1883. se je poročil s črnogorsko princezino Zorko, katera pa ni čakala časti, da bi bila kronana za srbsko kraljico; umrla je že leta 1890. in zapustila troje otrok: Heleno, Jurija in Aleksandra. —

Tako je zasedla nova dinastija krvavi srbski prestol. Bog daj, da bi dežela, ki je morala tekom časa veliko pretrpeti vsled zunanjih sovražnikov in notranjih razprtij, pod novim vodstvom lepo procvitala in se krepko razvijala. Krvi je Srbija prelila že dovolj in tako groznih katastrof, kot je bila zadnja, jo varuj Bog!

Novi kraljevi konak v Belem gradu.